

Konjunkturläget kvartal 4, 2024

Det råder fortsatt lågkonjunktur i Sverige och det förväntas även göra så under 2025. En rad faktorer bidrar till osäkerhet och oro vad gäller utvecklingen den närmaste tiden. Till dessa faktorer hör USA:s förändrade utrikes- och handelspolitik samt densammes hantering av krigen i Ukraina samt mellanöstern. De överstatliga samt mellanstatliga institutionella ramverk som bidrag till frihandel och ekonomisk tillväxt kan i nuläget inte tas för givet då framförallt USA verkar i en mer protektionistisk riktning. Införande av tullar är nu inte enbart ett uttalat hot utan en realitet och vi kan förvänta oss att EU och andra internationella aktörer kommer bemöta USA:s tullpolicy med åtgärder som har menlig inverkan på den internationella handeln. Den atlantiska pakt som existerat sedan slutet av 1940-talet skakar nu alltså i grundvalarna och det finns en betydande risk för ökad inflation, förändrade handelsmönster samt fortsatt ökad arbetslöshet. Prognosen för svensk BNP-tillväxt har satts till 1,8 procent för 2025, men vi kan väntas oss betydande justeringar av tillväxttalen beroende på utvecklingen kommande månader.

Inflationen

Inflation innebär att priserna stiger och att konsumenter kan köpa färre varor och tjänster för en given summa pengar. (Motsatsen till inflation är deflation som innebär att priserna sjunker.) Inflationen mäts på basis av förändringar av konsumentpriserna under en tolv månadersperiod. (Om inflationen är 4 procent innebär det alltså att konsumentpriserna är 4 procent högre än de var för 12 månader sedan.) Förändringen av konsumentpriser sammanställs av SCB månatligen och sammanfattas i ett räntejusterat Konsumentprisindex (KPIF).

Konfidensindikatorn och **Barometerindikatorn** är tagna från *Konjunkturbarometern*, en enkätundersökning till företag och hushåll som utförs varje månad av Konjunkturinstitutet.

Konfidensindikatorn är en sammanvägning av företagens svar på frågor om bland annat orderstock, försäljningsvolym, nulägesomdöme och förväntningar.

Barometerindikatorn sammanfattar konfidensindikatorerna för näringsliv och hushåll och tas fram enbart på riksnivån. Syftet är att fånga stämningläget i den svenska ekonomin.

Värden över 100 respektive 110 motsvarar en starkare respektive mycket starkare ekonomi än normalt. Värden under 100 respektive under 90 visar en svagare respektive mycket svagare ekonomi än normalt.

KPIF baseras inte på samtliga varor och tjänster vi konsumerar utan SCB gör ett urval av s.k. representantvaror, vilket är en typ av varukorg som konsumeras frekvent i svensk ekonomi. De olika varorna i varukorgen vikts för att avspegla hur stor del av vår konsumtion de utgör.

Sveriges inflationsmål är 2 procent och sätts av Riksbanken. Sett till åren från finanskrisen 2008 till pandemiåret 2020 var inflationstakten låg och Riksbanken bedrev därför en expansiv penningpolitik i syfte att uppnå inflationsmålet. Under coronakrisen 2020 föll inflationen och låg nära noll, för att sedan återhämta sig i början av 2021. Under hösten 2021 och vintermånaderna 2021/2022 ökade inflationen kraftigt, vilket bl.a. drevs på av ökade bränsle- och energipriser och dess inverkan på de samlade produktionskostnaderna i svensk och europeisk ekonomi. Utvecklingen fortsatte sedan i samma riktning under resterande delen av 2022 samt årets första månader 2023. Därefter har dock inflationstakten bromsat in och KPIF uppgick i oktober 2024 till 1,5 procent, vilket alltså är något lägre än Riksbankens inflationsmål. Det oroliga läget i världsekonomin har dock bidragit till en ökad inflation och i januari 2025 uppgick KPIF till 2,2 procent, vilket alltså är marginellt högre än det av Riksbanken uppsatta målet på 2,0 procent. Det finns all anledning att bevaka inflationstakten, eftersom kraftiga prisökningar minskar hushållens köpkraft och risken för krav på kompensation i lönebildningen är stor. Kompensationskrav som riskerar att ge ett än högre inflationstryck, förmedlat genom en s.k. löne-pris-spiral, om de tillgodoses av arbetsgivarsidan.

Konjunkturläget

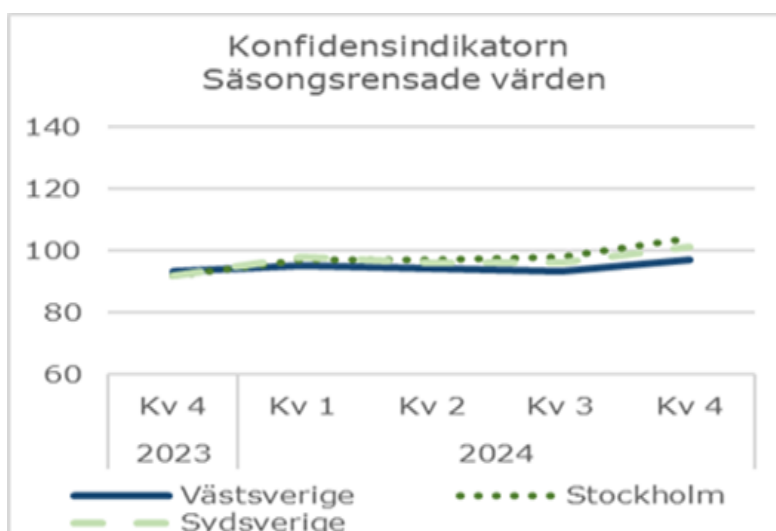
Det aktuella konjunkturläget avspeglar sig i den av KI framtagna barometerindikatorn, vilken baseras på svar från företag och hushåll. Hänsyn tas till faktorer som orderstock, försäljning, nulägesbedömning och framtidsutsikter. (Ett värde över 100 indikerar att konjunkturen är starkare än normalt, medan ett värde under 100 visar det motsatta.)

Barometerindikatorn föll kraftigt under våren 2020 p.g.a pandemin, varefter den successivt återhämtade sig. Under sommar och tidig höst 2020 förbättrades således läget något, vilket KI såg som ett tecken på att efterfrågan och produktion så sakteliga återhämtade sig. Följden blev en rekyl i barometerindikatorn. Under den senare delen av hösten 2020 ökade återigen smittspridningen och nya restriktioner infördes som en följd därav. Detta avspeglade sig i barometerindikatorn som minskade i övergången mellan november/december. Redan under årets första månader 2021 stärktes dock läget något och under våren samt sommaren förbättrades konjunkturläget ytterligare. Under hösten 2021 stabiliserades så konjunkturläget efter en längre uppgångsperiod. Under vintern 2021/2022 försämrades konjunkturläget något av anledningar som nämns i ingressen. Konjunkturläget fluktuerade sedan under det första och andra kvartalet 2022 även om trenden var vikande och den negativa trenden fortsatte under sommar och höst 2022 samt vintern 2022/2023. Under våren och sommaren 2023 planade dock konjunkturläget planat ut för att sedan så sakteliga vända uppåt. I

april månad 2024 uppvisade barometerindikatorn ett värde på 95, vilket kan jämföras med 87,4 tolv månader tidigare. Under sommaren och hösten 2024 avstannade återhämtningen och i oktober månad var värdet för barometerindikatorn 93,6. Därefter har läget förbättrats marginellt och i januari 2025 uppvisade barometerindikatorn värdet 97,7. Detta innebär följaktligen att konjunkturläget fortfarande är svagare än normalt.

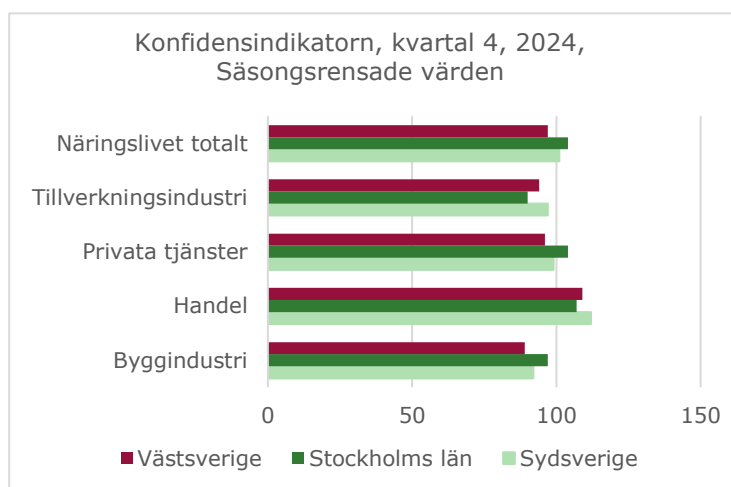

Regional konjunkturstatistik publiceras kvartalsvis och baseras på konfidensindikatorn (se faktaruta) för Stockholm (Stockholms län), Sydsverige (Blekinge och Skåne län) och Västsverige (Hallands och Västra Götalands län). Samtliga tre storstadsregioner upplevde en kraftig tillbakagång under pandemin följt av en kraftig rekyl när pandemirestriktionerna hävdades. Detta förvånade delvis ekonomer, då svensk ekonomis anpassnings- och återhämtningsförmåga var mycket god såväl under som efter pandemin. Redan under hösten 2021 syntes tecken på en konjunkturinbromsning i de tre storstadsregionerna och denna utveckling fortsatte, samt eskalerade, under 2022.

Under det första kvartalet 2023 avtog dock konjunkturbromsningen och den planade i stället ut på en låg nivå. Denna utveckling fortgick även under det andra kvartalet 2023 sakteliga vända uppåt under det fjärde kvartalet förra året samt första kvartalet 2024. Under andra och tredje kvartalen 2024 avstannade återhämtningen i Skåne samt Västra Götaland, där en viss tillbakagång kan skönjas, medan Stockholm såg en mer positiv utveckling. Kvartal 4 år 2024 skedde en viss återhämtning i samtliga tre storstadsregioner även om läget fortsatt var något mer gynnsamt i Stockholm än i Syd- och Västsverige.

Den nuvarande lågkonjunkturen har slog initialt särskilt hårt mot delar av näringslivet då hushållen prioriterar det nödvändiga som mat och boende, medan sällanköpshandeln och privat service bortprioriteras när reallönerna urholkas. Även byggindustrin och tillverkningsindustrin drabbades av lågkonjunkturen, till följd av ränteläget, ökade kostnader och minskad efterfrågan. För västsvensk del är industrikonjunkturen oerhört betydelsefull, då en betydande andel av de större industriföretagen förlagt sin verksamhet till just Västsverige. Därtill planeras i skrivande stund ett antal större etableringar i landets västra delar och mycket talar för att den industriella expansionen kommer att fortgå under en överskådlig framtid. Det besvärliga läget för Nortvolt har dock skapat vissa farhågor gällande den gröna industrialiseringsvågen och det finns all anledning att noga följa utvecklingen kommande månader.

Arbetsmarknadsläget

Trots lågkonjunkturen upplever Sverige ett förvånansvärt gott arbetsmarknadsläge, även om det ökade antalet konkurser har en negativ inverkan på arbetslösheten. I mitten av januari 2025 uppgick den öppna arbetslösheten i Västra Götaland till 6,6 procent, vilket kan jämföras med 5,9 procent samma månad föregående år. Trots att svensk ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur upprätthålls således en fortsatt förhållandevis hög sysselsättningsgrad, vilket huvudsakligen förklaras av en utbredd arbetskraftsbrist. Under 2024 och början av 2025 har dock arbetslösheten ökat och det tar sannolikt ett par år innan arbetsmarknaden till fullo har återhämtat sig enligt instanser som KI och regering.

Förutom den ökade arbetslöshet som betingas av lågkonjunkturen varnar berörda myndigheter för att en stor grupp unga vuxna samt utrikes födda har fastnat i långtidsarbetslöshet. Detta beror i huvudsak på att de saknar en för svensk arbetsmarknad adekvat kompetens. Återhämtningen på arbetsmarknadsområdet styrs alltså inte enbart av konjunkturen utan matchningen mellan arbetsmarknadens utbuds- respektive efterfrågesida är också betydelsefull. Det krävs ett långsiktigt arbete för att bättre matcha de långtidsarbetslösa med vakanserna på arbetsmarknaden. Om detta ej lyckas finns en överhängande risk att Sverige står inför en sektor- och branschöverskridande arbetskraftsbrist när konjunkturen vänder uppåt.

